

امامت، مهم‌ترین عامل وحدت در اربعین

زیارت اربعین محل حضور یک جمعیت میلیونی است و زمانی دل‌های زائران حسینی با هم یک‌دل و یک‌جهت می‌شود که یک حرف مشترک و یک هدف واحد در میان باشد. مهمترین حرف مشترک بین مسلمانان دنیا، بحث امامت است، که باید به تبیین این مسئله پرداخت.

زیارت اربعین محل حضور یک جمعیت میلیونی است و زمانی دل‌های زائران حسینی با هم یک‌دل و یک‌جهت می‌شود که یک حرف مشترک و یک هدف واحد در میان باشد. مهمترین حرف مشترک بین مسلمانان دنیا، بحث امامت است، که باید به تبیین این مسئله پرداخت.

با توجه به فرارسیدن ایام زیارت اربعین حضرت ابا عبدالله الحسین (علیه السلام) و تجمع میلیونی زائران و شیفتگان امام عاشورا، باید دقت بیشتری به کیفیت اجرای این تجمع عظیم انسانی داشت.

مهمترین نکته که در این اجتماع مورد توجه باید قرار بگیرد، بحث ضرورت وحدت مسلمانان است. زیرا از یک طرف دشمنان اسلام دنبال ایجاد تفرقه و دشمنی بین مسلمانان و زائران زیارت اربعین هستند و از یک طرف هم بعضی تند روی‌ها و کج سلیقگی‌ها، باعث دامن زدن به این تفرقه‌ها می‌شود.

حال باید کمی درباره ضرورت امامت در ایجاد وحدت صحبت کنیم.

قطعا عوامل وحدت آفرین در پیاده زیارت اربعین زیاد است و به اندازه کافی به آن صحبت شده و آنچه که مورد کم لطفی قرار گرفته و گاهی به آن به چشم علت فتنه و جدایی دیده شده بحث امامت است.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) در خطبه‌ای جانشوز و پر مغز خود در مسجد مدینه فرمودند: «فَجَعَلَ اللَّهُ... طَاعَتَنَا نِظَامًا لِلْمِلَّةِ وَ إِمَامَتَنَا أَمَانًا لِلْفِرْقَةِ...» [۱] خداوند قرارداد، اطاعت ما خاندان را برای نظم یافتن ملت‌ها، و امامتمان را برای رهایی از تفرقه... برآستی چرا حضرت زهرا (سلام الله علیها) به این نکته دقیق اشاره کرده و اطاعت از اهل‌بیت و امامت آنها را با چنین ضرورت‌هایی بیان نمودند؟

۱- بی‌توجهی به وصیت پیامبر

لحظات آخر عمر رسول خدا را شیخ مفید چنین بیان می‌کند: «هنگامی حال رسول خدا (صلی الله علیه وآله) کمی بهبود یافت، نگاهی به مردم کرده و فرمود: دوات و شانه گوسفندی حاضر کنید تا مطلبی را بنویسم که پس از آن برای همیشه گمراه نشوید، در همان حال رسول خدا از حال رفت.

یکی از حاضران برخاست تا دستور حضرت را انجام دهد، عمر گفت: برگرد؛ زیرا او هذیان می‌گوید، آن مرد منصور شد. کسانی که آن‌جا حضور داشتند، از این که در اجرای دستور رسول خدا را کوتاهی کرده بودند، ناراحت شدند، با یکدیگر گفتگو کردند و کلمه استرجاع «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» را بزبان رانده و از مخالفت با فرمان رسول خدا بیمناک بودند.

هنگامی که دوباره حال رسول خدا (صلی الله علیه وآله) بهتر شد، برخی گفتند آیا اجازه می‌دهید تا دوات و شانه حاضر نماییم؟ آن حضرت فرمود: آیا بعد از این سخنی که گفتید؟ دوات و شانه نیاورید؛ ولی شما را سفارش می‌کنم که با اهل‌بیت به نیکی رفتار کنید.

سپس روی خود را از مردم برگرداند، مردم برخاستند و به خانه‌های خود رفتند؛ اما عباس، فضل بن عباس و علی بن ابی‌طالب (علیهم السلام) باقی ماندند.

عباس عرض کرد: ای پیامبر خدا! اگر خلافت بعد از شما به ما خواهد رسید، و می‌دانید که ما پیروز خواهیم شد، به ما بشارت داده و راهنمایی کنید، رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: شما بعد از من بی‌چاره خواهید شد، سخن دیگری نفرمود، این عده هم با کمال ناامیدی و در حالی که گریه می‌کردند، از خدمت رسول خدا (صلی الله علیه وآله) مرخص شدند» [۲]. پس بهترین دلیل ایجاد تفرقه همین بی‌توجهی به وصیت رسول خدا بود و در حالی که ایشان هنوز زنده اند و به توصیه ایشان توجه نمی‌کنند، برای همین رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: بعد من بیچاره می‌شوید.

۲- بر زمین ماندن بدن پیامبر تا زمان دفن

طبق نقل فریقین سه روز بدن پیامبر بر زمین ماند و مردم درگیر تفرقه بر سر خلافت بودند. امام باقر (علیه السلام) فرمودند: «مردم روز دوشنبه و شب سه شنبه را بر بدن آن حضرت نماز می‌خواندند، و عموم مردم حتی خواص و نزدیکان حضرت بر بدن مبارک نماز خواندند، اما هیچیک از اهل سقیفه بر غسل و کفن و دفن حضرت حاضر نشدند. امیرالمومنین (علیه السلام) بریده اسلمی را برای خبر دادن نزد آنان فرستاد، ولی اعتنایی نکردند و بعد از دفن آن حضرت بیعت آنان هم تمام شد» [۳]. به وضوح در میابیم که پیش‌بینی پیامبر درباره مصیبت و فتنه بعدش از دفن و رحلت ایشان شروع شد و بعد به ماجرای جسارت به دختر ایشان و غصب ولایت رسید.

۳- امامت راز رهایی از تمام تفرقه‌ها

این کلام جناب ابادر در دفاع از اهل بیت در ماجرای سقیفه بسیار دقیق هست که امام صادق (علیه السلام) نقل می‌کنند: «لَوْ جَعَلْتُمُ الْأَمْرَ فِي أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكُمْ مَا احْتَلَفَ عَلَيْكُمْ سَيِّفَانِ [۵] و اگر خلافت را در اهل بیت پیامبرتان قرار داده بودید هرگز نزاعی رخ نمی‌داد».

نکته اول این روایت بالا هست که اشاره به عدم بوجود آمدن هر نوع اختلاف است، در صورتی کار خلافت و امامت به اهل بیت واگذار می شد.

نکته دوم کلام حضرت زهرا (سلام الله علیها) در خطبه هست که فرمود: «إِمَامَتَنَا أَمَانًا لِلْقُرَّةِ» که در عرب وقتی الف و لام بر سر مصدر بیاید افاده عموم می کند، یعنی امامت مانع هر نوع تفرقه اجتماعی و خانوادگی و ... است.

البته دور از ذهن نیست اگر زندگی و روابط ما بر اساس تعالیم اهل بیت باشد به هیچ وجه ما دچار اختلاف و نزاع در تمامی شوون زندگی نخواهیم شد. پس اگر شاگرد مکتب اهل بیت و گوش بفرمان دستور آنها باشیم، مسئله امامت علاوه بر اینکه جزو اعتقادات مسلمانان است نه تنها مایه تفرقه نیست و بلکه برعکس تنها راه جدایی از تفرقه و همین تسمک به امامت است.

برای همین امام صادق (علیه السلام) در توصیه ای برای زائرین حضرت ابا عبد الله (علیه السلام) فرمودند: «وَيَلْزِمُكَ التَّقِيَّةُ الَّتِي قَوْمُ دِينِكَ بِهَا [۲] و بر تو لازم است تقیه ای که موجب قوام دینت است را رعایت نمایی». پس اگر زائران گوش به فرمان این دستور اهل بیت باشند، حتما از بحث های حاشیه ای و جنجالی که فتنه برانگیز و خلاف تقیه هست، پرهیز می کنند.

در پایان هم اشاره به این کلام مقام معظم رهبری می کنیم تا بیشتر به ضرورت وحدت پی ببریم. ایشان در دیدار با مداحان فرمودند: «یک شمشیر در دست دشمنان ما، همین اختلافات مذهبی [شیعه و سنی] است. علنی کردن اختلافات، صریح کردن مخالفت های اعتقادی، به زبان آوردن مطالبی که کینه ها را برمی افروزد، یکی از وسایلی است که دشمن ما از آن بیشترین استفاده را دارد می کند. ... کاری نکنیم که دشمن را در مقصودی که دارد، موفق بکند؛ شمشیر دشمن را تیز بکند».[۷]

پی نوشت:

[۱]. الإحتجاج علی أهل اللجاج، طبرسی، احمد بن علی، تاریخ وفات مؤلف: ۵۸۸ ق، محقق / مصحح: خراسان، محمد باقر، موضوع: کلام، زبان: عربی، تعداد جلد: ۲، ناشر: نشر مرتضی، مکان چاپ: مشهد، سال چاپ: ۱۴۰۳ ق، ج ۱، ص ۹۹.

[۲]. «فَأَفَاقَ فَتَطَرَّ إِلَيْهِمْ ثُمَّ قَالَ اتَّوْنِي بِدَوَاةٍ وَ كَيْفٍ أَكْتُبُ لَكُمْ كِتَابًا لَا تَضِلُّوا بَعْدَهُ أَبَدًا ثُمَّ أَعْمَى عَلَيْهِ فَقَامَ بَعْضُ مَنْ حَضَرَ يَلْتَمِسُ دَوَاةً وَ كَيْفًا فَقَالَ لَهُ عُمَرُ ارْجِعْ فَإِنَّهُ يَهْجُرُ فَرَجَعَ وَ نَدِمَ مَنْ حَضَرَهُ عَلَى مَا كَانَ مِنْهُمْ مِنَ التَّضْجِيعِ فِي إِحْضَارِ الدَّوَاةِ وَ الْكَيْفِ فَتَلَاوَمُوا بَيْنَهُمْ فَقَالُوا إِنَّا إِلَهُ وَ إِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ لَقَدْ أَشْفَعْنَا مِنْ خِلَافِ رَسُولِ اللَّهِ. فَلَمَّا أَفَاقَ ص قَالَ بَعْضُهُمْ أ لَا نَأْتِيكَ بِكَيْفٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ دَوَاةٍ فَقَالَ أ بَعْدَ الَّذِي قُلْتُمْ لَا وَ لَكِنِّي أَوْصِيكُمْ بِأَهْلِ بَيْتِي خَيْرًا ثُمَّ أَعْرَضَ بِوَجْهِهِ عَنِ الْقَوْمِ فَتَهَضُّوا وَ بَقِيَ عِنْدَهُ الْعَبَّاسُ وَ الْقَضَلُ وَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَ أَهْلُ بَيْتِهِ خَاصَّةً. فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ يَكُنْ هَذَا الْأَمْرُ فِينَا مُسْتَقَرًّا بَعْدَكَ فُبَشِّرْنَا وَ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّا نَعْلُبُ عَلَيْهِ فَأَوْصِ بِنَا فَقَالَ أَنْتُمْ الْمُسْتَضْعَفُونَ مِنْ بَعْدِي وَ أَصَمْتُ فَتَهَضَّ الْقَوْمُ وَ هُمْ يَبْكُونَ قَدَّائِسُوا مِنَ التَّبَيِّ ص.» الإرشاد في معرفة حجج الله على العباد، مفيد، محمد بن محمد، تاريخ وفات مؤلف: ۴۱۳ ق، محقق / مصحح: مؤسسة آل البيت عليهم السلام، موضوع: تاريخ، زبان: عربی، تعداد جلد: ۲، ناشر: کنگره شيخ مفيد، مکان چاپ: قم، سال چاپ: ۱۴۱۳ ق، ج ۱، ص ۱۸۴.

[۳]. «قَالَ النَّاسُ كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْهِ فَقَالَ عَلِيُّ بْنُ رَسُولِ اللَّهِ إِمَامٌ حَيًّا وَ مَيِّتًا فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَشْرَةٌ عَشْرَةً فَصَلُّوا عَلَيْهِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَ لَيْلَةَ الثَّلَاثَاءِ حَتَّى الصَّبَاحِ وَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ حَتَّى صَلَّى عَلَيْهِ الْأَقْرَبَاءُ وَ الْخَوَاصُّ وَ لَمْ يَخْضُرْ أَهْلُ السَّقِيفَةِ وَ كَانَ عَلِيُّ ع أَنْقَدَ إِلَيْهِمْ بُرَيْدَةً وَ إِنَّمَا تَمَّتْ بَيْعَتُهُمْ بَعْدَ دَقِيقِهِ» مناقب آل أبي طالب عليهم السلام، ابن شهر آشوب مازندرانی، محمد بن علی، تاريخ وفات مؤلف: ۵۸۸ ق، محقق / مصحح: ندارد، موضوع: مناقب، زبان: عربی، تعداد جلد: ۴، ناشر: علامه، مکان چاپ: قم، سال چاپ: ۱۳۷۹ ق، ج ۱/ص ۲۳۹.

[۴]. «و لَمْ يَخْضُرْ دَقْنِ رَسُولِ اللَّهِ ص أَكْثَرُ النَّاسِ لِمَا جَرَى بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ مِنَ التَّشَاجُرِ فِي أَمْرِ الْخِلَافَةِ» الإرشاد في معرفة حجج الله على العباد، مفيد، محمد بن محمد، تاريخ وفات مؤلف: ۴۱۳ ق، محقق / مصحح: مؤسسة آل البيت عليهم السلام، موضوع: تاريخ، زبان: عربی، تعداد جلد: ۲، ناشر: کنگره شيخ مفيد، مکان چاپ: قم، سال چاپ: ۱۴۱۳ ق، ج ۱، ص ۱۸۹.

[۵]. الإرشاد في معرفة حجج الله على العباد، مفيد، محمد بن محمد، تاريخ وفات مؤلف: ۴۱۳ ق، محقق / مصحح: مؤسسة آل البيت عليهم السلام، موضوع: تاريخ، زبان: عربی، تعداد جلد: ۲، ناشر: کنگره شيخ مفيد، مکان چاپ: قم، سال چاپ: ۱۴۱۳ ق، ج ۱، ص ۷۷.

[۶]. ابن قولويه، جعفر بن محمد، کامل الزيارات، ص ۱۳۱، ناشر: دار المرتضوية، مکان چاپ: نجف اشرف، ۱۳۵۶ ش.

[۷]. پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه ای (مدظله العالی).